

Baumann Marcell:
Társasági jog Németországban II. – GmbH

Ahogy Magyarországon a korlátolt felelősségű társaság, úgy Németországban a *Gesellschaft mit beschränkter Haftung* a leggyakrabban választott társasági forma, 2014. január 1-jén 1.034.716 GmbH volt bejegyezve a cégjegyzékbe. Mind a kft., mind a GmbH meghatározó jellemzője, hogy a tagok azért cserébe, hogy legalább a törvényben meghatározott értékig törzsbetétet szolgáltatnak a társaság törzstőkéjébe – amelyet számukra nem lehet ki-, illetve visszafizetni –, nem felelnek a társaság kötelezettségeiért. A GmbH mint jogi személy, a személyegyesítő társaságok esetében a már említett adók mellett társasági adót is köteles fizetni.

I. Alapítás és társasági szerződés

Legalább egy természetes vagy jogi illetve jogképes személy alapíthat GmbH-t közjegyző által hitelesített társasági szerződés alapján. A törzstőkére meghatározott törvényi minimum 25000 euró (kb. 7 650 000 Ft), amit a tagok törzsbetéteik, azaz társaságból való részesedésük alapján fizetnek be pénzbeli, vagy nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásként (apportként). Amennyiben a tagok kizárólag pénzbeli hozzájárulással teljesítik a törzsbetéteket, a cégbíróság már akkor is bejegyzi a társaságot a cégjegyzékbe (ezzel létrehozva a GmbH-t, mint jogi személyt), ha a tagok egyenként csak törzsbetétük egynegyedét fizetik be, de a befizetett törzsbetétek összesen elérik a társaság jegyzett tőkéjének a felét. Ettől persze a tagok a befizetési kötelezettségüktől nem szabadulnak meg, a társaság követelheti tőlük a be nem fizetett törzsbetétek összegét. Ugyanakkor a magyar társasági joggal ellentétben a GmbH tagjai akkor is határozhatnak osztalékfizetésről, ha a tagok maguk még nem teljesítették maradéktalanul törzsbetét fizetési kötelezettségüket. Ennek a – gyakorlatban nem túl valószínű– esetnek az a feltétele, hogy a társaság a hiányzó törzsbetétek ellenére képes legyen nyereséget termelni. Apport esetén az előzőekben taglalt kedvezmény nem alkalmazható, a cégbíróság csak akkor jegyzi be a GmbH-t, ha a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásokat a tagok hiánytalanul teljesítették. A német cégtörvény nem ír elő eljárási határidőket, tehát egy GmbH bejegyzése a választott társasági struktúra összetettségétől, és az egyes bíróságok által kialakított gyakorlattól függ. Az eljárás általában két-három héten belül lezajlik, de egyes cégbírók, ha csak egyszerűen megítélhető társasági jogi kérdésekkel találkoznak az alapítás során, már egy héten belül is bejegyzik a GmbH-t. Az alapításhoz kapcsolódó költség a társasági szerződés hitelesítését végző közjegyző díjazása, amely a törzstőke nagyságához igazodik, 25000 eurós törzstőkénél nagyjából 1000 euróval kell számolni, továbbá körülbelül 150 euró cégbírósági eljárási költséggel. Jóval alacsonyabb a költsége a törvényi szerződésminta használatával történő társaság alapításnak, ám ez a minta általában nem alkalmas több alapító esetleges különböző igényeinek kielégítésére. A korábbi cikkben bemutatott személyegyesítő társaságokhoz, valamint a magyar jogban alkalmazott megoldáshoz hasonlóan a GmbH-kra vonatkozó törvényi szabályozás is diszpozitív. A GmbH szervezetre aránylag kevés szabály vonatkozik, ami tág

mozgásteret hagy a társaság tagjainak a szervezet kialakítására. Mivel a társasági szerződést meg lehet tekinteni a cégjegyzékben, ezért adott esetben tanácsos lehet bizonyos fontos és nem a nyilvánosságnak szánt megegyezéseket (pl. az üzletrészre vonatkozó vételi jog gyakorlása esetén a konkrét vételár, exit fizetések stb.) nem magában a társasági szerződésben, hanem úgynevezett „tagsági szerződésben” („*Gesellschaftervereinbarung*”) rendezni. Amennyiben egy ilyen szerződés valamilyen üzletrészre vonatkozó átruházási kötelezettséget tartalmaz, úgy a tagsági szerződések is csak közjegyzői hitelesítés alapján lesznek hatályosak.

II. Ügyvezetés és belső szervezet

A GmbH ügyvezetését és képviseletét egy vagy több ügyvezető látja el. A törvényi szabályozás kiindulópontja, hogy több ügyvezető csak együttesen jogosult képviselni a társaságot. Ahhoz, hogy egy ügyvezető önállóan is képviselhesse a társaságot, egy ennek megfelelő kikötés társasági szerződésbe foglalása és egy taggyűlési határozat szükséges.

A GmbH ügyvezetőit a taggyűlés választja meg és hívja vissza. A taggyűlés dönt továbbá az ügyvezető megbízásának feltételeiről, különösen a fizetéséről, egyéb juttatásairól és a megbízásának esetleges határidejéről. Az ügyvezetőt a taggyűlés bármikor indokolás nélkül is visszahívhatja azonnali hatállyal, még akkor is, ha az eredeti megbízása alapján az ügyvezető alappal számolhatna azzal, hogy továbbra is foglalkoztatni fogják. Ennek az a magyarázata, hogy a GmbH-kra vonatkozó szabályozás szerint az ügyvezető „kettős viszonyban” van a társasággal: egyrészt „szervezeti”, másrészt „kötelmi viszonyban” és a szervezeti viszony erősebb a kötelmi viszonynál. A szervezeti viszony azért erősebb, mert a törvényhozó szerint a tagok és az ügyvezető között erős bizalmi viszony létezik, ami alapján a tagok bármikor visszahívhatják az ügyvezetőket.

A magyar szabályozáshoz hasonlóan a taggyűlés – és nem az egyes tagok – kompetenciája utasítani az ügyvezetőket minden ügyben illetve egyes ügyletekben. Gyakori megoldás, hogy a taggyűlés megfogalmaz egy katalógust, ami meghatározza, mely ügyekben köteles az ügyvezető előzetesen engedélyt kérni a taggyűléstől (tipikusan: ingatlan vétellel, eladással kapcsolatos ügyletek, kölcsönfelvétel, alkalmazottak felvétele). Bár a GmbH-jog, szemben a magyar társasági joggal, nem jelöli ki a taggyűlést, mint „legfőbb szervet”, a gyakorlatban mégis a GmbH taggyűlése számít a legfőbb döntéshozónak. Az ügyvezető kijelölésére valamint utasítására vonatkozó jogkörei mellett a taggyűlés ugyanis olyan átfogó és lényeges döntéshozatali kompetenciákkal bír, mint például a társasági szerződés módosítása, a társaság átalakulása, megszűnése.

Ha egy GmbH munkavállalóinak száma eléri a törvényben meghatározott 500 főt, a GmbH köteles felügyelőbizottságot létrehozni, amelyben a munkavállalók képviselői helyet kell kapjanak. Ettől függetlenül a tagok maguk is dönthetnek felügyelőbizottság létrehozásáról, amely szervet taggyűlési kompetenciákkal is felruházhatnak (a magyar jogban ehhez hasonló intézmény az ügyszóközvetítő felügyelőbizottság).

A felügyelőbizottság helyett vagy mellet egy külön tanácsadó testületet is létrehozhatnak a tagok („*Beirat*”), aminek szintén lehetnek bizonyos anyagi hatáskörei. Így például a társasági szerződés felhatalmazása alapján a *Beirat* kinevezheti és visszahívhatja a társaság ügyvezetőit, vagy dönthet bizonyos ügyletek jóváhagyásáról. A gyakorlatban ezt a szervet legtöbbször azonban kizárólag tanácsadói funkciókkal ruházzák fel, hogy segítse az ügyvezetést a társaság szempontjából meghatározó stratégiai döntések meghozatalában. Manapság, leginkább a startupnak számító GmbH-kban bevett szokás, hogy ismert személyiségek, üzletemberek a társaság *Beiratjának* tagjaként segítik a GmbH-t a kapcsolat- és brandépítésben.

III. Osztalék, kifizetések és tagi kölcsön

A GmbH tagjai, a taggyűlés döntése alapján részesülhetnek az osztalékból, a társaság tárgyevi adózott eredménye terhére, mégpedig üzletrészüik arányában (hacsak a társasági szerződés eltérően nem rendelkezik). Ha a tagok egy olyan GmbH-t alapítanak, amelynek alacsonyabb a törzstőkéje, mint 25 000 euro (lásd a következő alcímben), eltérő szabályokat kell alkalmazni. Kisebb, illetve egyszemélyes GmbH-k esetén gyakori megoldás, hogy a társaság eredményét az ügyvezető-tag ügyvezetői fizetésformájában kapja meg, ami megfelelően csökkenti a társaság bevételét, illetve eredményét – és ezzel közvetve a társaság által kifizetendő társasági adót.

Ezen felül a társaság elvileg– társasági jogi oldalról – mindaddig teljesíthet kifizetéseket a tagok javára, amíg ez a tevékenység nem csökkenti a társaság saját tőkéjét a bejegyzett törzstőke alá. Adójogi szempontból azonban az ilyen kifizetéseket legtöbbször kritikusan kell vizsgálni, mert nem megengedett osztalékfizetésnek számítanak és ezért külön adófizetési kötelezettséget von maga után. Ez különösen igaz vállalatcsoportokon belüli „cash-pool-rendszerekre”, amelyekben a tagok számára a társaság által nyújtott hitelek tiltott kifizetésnek minősülhetnek. Egy ilyen rendszer nagy előnye, hogy a vállalatcsoporton belül az uralkodó tag a vállalatcsoport egészének igényei alapján abba a társaságba csoportosíthatja a tőkét, ahol éppen szükség van rá. Ez az előny azonban a hitelezők szempontjából hátránynak számít, hiszen a vállalatcsoporton belüli pénzmozgás veszélyeztetheti követeléseik kifizetését. A vállalatcsoporton belül az ellenőrzött tagok kisebbségi tulajdonosait is hasonló veszély fenyegeti, ugyanis eleshetnek az osztalékfizetés lehetőségétől, ha a vállalatcsoportban uralkodó tag érdekei éppen mást kívánnak. A német jogalkotó ezt a nehézséget látva néhány éve bevezette azt a szabályt, ami szerint a tagok javára teljesített kifizetések (amelyekre nem az osztalékfizetés szabályai vonatkoznak) akkor megengedettek, ha a kifizetés ellenértékeként a tag megfelelő biztosítékot nyújt vagy értéke alapján megfelelő követelést engedményez. Az ilyen kifizetések esetén az ügyvezetőknek nagy körültekintéssel kell vizsgálniuk, hogy a társaság követelése, illetve a társaság javára nyújtott biztosíték fedezi-e azt a kockázatot, ami a tag részére teljesített kifizetésből adódik.

Tagi kölcsönök esetén a következő körülményekre kell figyelmet fordítani. A gyakorlatban a felszámoló egy fizetésképtelen GmbH esetében azt vizsgálja, hogy a GmbH a felszámolási eljárás kezdő napját megelőző egy évben fizetett-e vissza tagi

kölcsönt, illetve az eljárás kezdő napjához képest 10 évre visszamenőleg nyújtott-e biztosítékot a tagnak. Az ilyen kifizetéseket, illetve biztosíték nyújtásokat jogosult a felszámoló megtámadni és visszakövetelni a tagtól. Szintén követelheti a felszámoló a tagtól azt az összeget, amit a társaság egy (harmadik) hitelezőnek annak kölcsönkövetelésére visszafizetett, ha a tag erre a követelésre megfelelően nyújtott a társaság javára biztosítékot.

IV. Unternehmersgesellschaft (haftungsbeschränkt) – vagyis a „kis GmbH”

Az angol limited liability company formában bejegyzett cégek 2004 óta tartó németországi és az európai kontinens többi országára is kiterjedő növekvő népszerűsége miatt a német törvényalkotó 2008-ban bevezette azt a lehetőséget, hogy a potenciális tagok kevesebb, mint 25000 euró törzstőkével is alapíthassanak GmbH-t. Mindegyik tag köteles átvenni egy darab minimum egy eurós törzsbetétet, tehát előfordulhat, hogy egy egyszemélyes társaság törzstőkéje egy euró összeget tesz ki. Az ilyen GmbH elnevezése a törvény szerint *Unternehmersgesellschaft* vagy UG (*haftungsbeschränkt*). Az „UG megoldás” valamennyire hasonló az új Ptk. által a kft-nél bevezetett „technikához”, ami szerint a tagok a törzsbetétjüket nem kötelesek befizetni az előírt határidőn belül, de addig nem fizethető osztalék, amíg a társaság eredménye és a tagok által befizetett vagyon együttesen el nem éri a társaság törzstőkéjének összegét. A német megoldás szerint a tagok évente kötelesek a társaság tárgyevi eredményének egynegyedét tartalékként lekötöni, és ekként feltüntetni a társaság mérlegében. Ezt a tartalékot a tagok – saját céljaikra (osztalék kifizetés) – mindaddig nem használhatják fel, amíg nem alakítanak egy GmbH-t 25 000 eurós törzstőkével. Ezen cégforma elnevezését külön is fel kell tüntetni a cégnévben – ezen előírás célja, hogy külön felhívja a hitelezők figyelmét arra, hogy ebben az esetben nem egy minimum 25 000 eurós törzstőkével rendelkező GmbH-val lépnek üzleti kapcsolatba. Egy UG alapításához szintén szükség van társasági szerződésre, amelyet közjegyzőnek kell hitelesítenie. Ha a társaság alapítói szerződésmentát használnak, a közjegyzői hitelesítés költségei körülbelül 200 eurót tesznek ki.

A fenti eltéréseken túl az UG-kre korlátozás nélkül alkalmazandóak a *GmbH-Gesetz* szabályai, valamint a GmbH-kra vonatkozó számviteli és adózási előírások.

V. Összefoglalás

A GmbH elterjedtsége Németországban is nagyon magas. Nem véletlenül. A rugalmas diszpozitív belső rendszere kedvező majdnem minden tagi struktúrára, másrészt nem felelnek a tagok a saját vagyonukkal a hitelezőkkel szemben. A GmbH ezért alkalmas egyszemélyes kisipari cégeknek, kisebb és nagyobb családi vállalatoknak és nemzetközi piacokon működő vállalatcsoportoknak is. Mivel a GmbH-Gesetz már több mint száz éves, ezért a társasági jogon belül – a bírói gyakorlat és a jogtudomány eredményei alapján – önálló területként tudott fejlődni. Az *Unternehmersgesellschaft* (*haftungsbeschränkt*) mint „kis GmbH” olcsóbb alternatíva azoknak, akik nem tudják,

illetve nem akarják befizetni a törvényben előírt 25 000 eurós tőzstőkét. Ez utóbbi megoldás – feltehetőleg az elhúzódó gazdasági válság miatt is – igen népszerűnek bizonyult. 2008-as bevezetése óta 2014.január 1-jén már 93.000 UG-t jegyeztek be Németországban, tehát a jogalkotó egy megfelelő alternatívát talált az angol limited liability company-val szemben. Ettől függetlenül az UG (*haftungsbeschränkt*) elismertsége üzleti körökben nem túl magas, mert a tapasztalat szerint kevés ilyen társaságnak sikerül felépíteni egy komolyabb üzletet.